

Kijktip: Collegetour & Zondag met Lubach

Korte omschrijving werkvorm

Leerlingen bekijken gezamenlijk een fragment van College Tour en van Zondag met Lubach. Beide uitzendingen gaan over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de wet waar op 21 maart een landelijk referendum over wordt gehouden. Tijdens de uitzendingen beantwoorden de leerlingen de vragen op werkbladen. Ook na afloop vullen leerlingen een werkblad in. Zo komen de leerlingen erachter waar het referendum op 21 maart over gaat, wat voor- en nadelen zijn van de nieuwe wet en hoe ze zelf tegen de nieuwe wet aankijken.

Leerdoel

- Leerlingen weten dat er op 21 maart een referendum plaatsvindt en waar dit referendum over gaat.
- Leerlingen begrijpen voor- en nadelen van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.
- Leerlingen herkennen in de discussie rondom de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten het dilemma tussen veiligheid en privacy.
- Leerlingen kunnen hun eigen mening over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten motiveren.

Bronnen

- College Tour, 21 januari 2018 – Rob Bertholee (45 minuten):
https://www.ntr.nl/College-Tour/25/detail/Rob-Bertholee/VPWON_1283707#content
Met de klas bekijkt u 2 fragmenten (minuut 25:25-33:50 en 39:10-44:40).
- Zondag met Lubach, 1 oktober 2017 (12 minuten):
https://www.vpro.nl/zondag-met-lubach/speel~POMS_VPRO_11063080~sleepwet~.html

Duur

50 minuten

Handleiding

1. Introduceer het onderwerp in grote lijnen: naast de gemeenteraadsverkiezingen vindt er op 21 maart 2018 ook een (raadgevend) referendum plaats. Alle stemgerechtigde burgers van Nederland via dat referendum laten weten of zij het wel of niet eens zijn met de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv). De uitkomst van het referendum is een advies aan de regering. De regering mag daarna zelf beslissen of ze een wetsvoorstel maakt om de wet in te trekken, of om de wet door te laten gaan.
2. Vertel dat de leerlingen een item gaan bekijken van het programma Zondag met Lubach, en twee fragmenten van het programma College Tour. Beide uitzendingen gaan over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Tijdens de uitzendingen beantwoorden de leerlingen de vragen op het werkblad 1 (Zondag met Lubach) en 2 (College Tour). Zo komen de leerlingen erachter waar het referendum op 21 maart over gaat, wat de voor- en nadelen zijn van de nieuwe wet en hoe ze zelf tegen de nieuwe wet aankijken.

3. Laat het item 'Sleepwet' zien uit de uitzending van Zondag met Lubach van 1 oktober 2017. Leerlingen vullen ondertussen werkblad 1 in. U kunt af en toe het item pauzeren, zodat leerlingen de tijd hebben om de vragen te beantwoorden.
4. Bespreek de antwoorden klassikaal.
5. Vertel dat u zo meteen twee stukken laat zien van College Tour, met Rob Bertholee als gast. Leg uit dat Rob Bertholee hoofd is van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). Het eerste stuk van het programma slaan we over. Dat gaat over de loopbaan van Rob Bertholee (hij was commandant Landstrijdkrachten en is Nederlands generaal buiten dienst van de Koninklijke Landmacht) en over cyberdreiging. Met de klas bekijkt u twee fragmenten van de uitzending die gaan over de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.
6. Laat de twee fragmenten zien: eerst **minuut 25:25-33:50** en daarna **minuut 39:10-44:40**. Leerlingen vullen ondertussen werkblad 2 in.
7. Bespreek de antwoorden klassikaal.
8. Laat leerlingen zelfstandig werkblad 3 invullen.
9. Bespreek de antwoorden klassikaal.
10. Bespreek eventueel met de klas hoe media je kan beïnvloeden. En hoe het kiezen voor het lezen of kijken van bepaalde media/programma's, je mening kan beïnvloeden over tal van onderwerpen.

Tip: mocht u toevallig eerder aandacht hebben besteed aan debatteren, dan is het interessant om ook met uw klas te bespreken welke debattechnieken ze zagen in het item van Arjen Lubach over de sleepwet.

Werkblad 1: Zondag met Lubach

1. Waarom komt er een nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten?

---

2. Vindt Arjen Lubach het *nodig* dat de inlichtingen- en veiligheidsdiensten meer informatie mogen aftappen?

---

3. Wat vindt Arjen Lubach een nadeel van de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten?

---

4. Hoe lang mag informatie worden opgeslagen volgens de nieuwe Wiv?

---

5. Welke waarborgen zijn er in de wet opgenomen om misbruik van de wet te voorkomen?

---

6. Is Arjen Lubach tevreden met deze waarborgen?

---

7. Welk risico van de nieuwe wet spreekt Arjen Lubach op het einde nog uit?

---

8. Arjen Lubach is duidelijk tegenstander van de nieuw Wiv. Welke actie(s) neemt hij om zich hiertegen uit te spreken?

Werkblad 2: College Tour

Fragment 1 (ong. 8 minuten)

1. Welke argumenten noemt Rob Bertholee vóór de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten?

---

2. Waarom is de minister van Binnenlandse Zaken, Kajsa Ollongren, vóór de nieuwe wet?

---

3. Wat geeft Rob Bertholee als antwoord op de vraag of de wet wel effectief is?

Fragment 2 (ong. 5 minuten)

4. Geeft Rob Bertholee jou het vertrouwen dat er zorgvuldig met (nieuwe) bevoegdheden en informatie omgegaan wordt door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten AIVD? Leg uit.

Werkblad 3

1. Waarom denk je dat Rob Bertholee begin 2018 te gast was bij College Tour?

---

2. Twee waarden botsen met elkaar bij deze nieuwe wet. Welke twee waarden zijn dat? Welke waarde vindt Arjen Lubach heel belangrijk? En op welke waarde legt Rob Bertholee de nadruk?

---

3. Zie jij zelf meer voor- of nadelen van nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten? Let uit waarom.

---

4. Ben je van mening veranderd na het zien van de fragmenten? Zo ja: op welk moment of op welke momenten?

Antwoorden werkblad 1

1. Waarom komt er een nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten?

De oude wet is achterhaald. Die is namelijk al meer dan 15 jaar oud (uit 2001) en toen zag de digitale wereld er heel anders uit. De oude Wiv ging vooral over draadloze communicatie, via bijvoorbeeld de satelliet. Maar ondertussen gaat bijna alle communicatie via de glasvezelkabel. De nieuwe wet bepaalt wanneer die nieuwe kabel kan worden afgetapt.

2. Vindt Arjen Lubach het *nodig* dat de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten meer informatie mogen aftappen?

Nee - Arjen Lubach geeft aan dat bij terroristische aanslagen achteraf vaak blijkt dat de daders al in beeld waren. Meer data levert niet altijd meer veiligheid op. Diensten kunnen ook last hebben van teveel data.

3. Wat vindt Arjen Lubach een nadeel van de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten?

Niet alleen informatie van verdachten, maar ook van onschuldigen, kan met de nieuwe wet afgetapt worden.

4. Hoe lang mag informatie worden opgeslagen volgens de nieuwe Wiv?

3 jaar

5. Welke waarborgen zijn er in de wet opgenomen om misbruik van de wet te voorkomen?

Het mag alleen maar als de ministier van tevoren toestemming geeft voor een bepaalde doelgerichte actie. De minister wordt gecontroleerd door de toezichthouder. En er is een commissie die achteraf kijkt of het allemaal volgens de wet is gegaan.

6. Is Arjen Lubach tevreden met deze waarborgen?

Nee. Hij wijst erop dat de commissie die toezicht moet houden zélf aangeeft dat ze geen effectief toezicht kan houden, omdat er daarvoor sprake moet zijn van een duidelijk en afgebakend kader in de wet. En dat dat nu niet het geval is.

7. Welk risico van de nieuwe wet spreekt Arjen Lubach op het einde nog uit?

Hij geeft aan dat hij gelooft dat deze overheid geen verkeerde bedoelingen heeft met getapte gegevens, maar dat je niet weet wie er in de toekomst aan de macht komt. Hij denkt dat er ook iets mis kan gaan met ICT en dat gegevens gehackt kunnen worden en op die manier in verkeerde handen kunnen vallen.

8. Arjen Lubach is duidelijk tegenstander van de nieuw Wiv. Welke actie(s) neemt hij om zich hiertegen uit te spreken?

1. Hij maakt er een item van in zijn programma (media-aandacht), waarin hij met name de nadelen en risico's van de wet uitlegt.
2. Hij gebruikt de term 'sleepwet', ook als titel van het item, een woord dat een negatieve connotatie heeft en een beeld geeft alsof er onnodig veel gegevens worden verzameld.
3. Hij heeft (waarschijnlijk) zelf een handtekening gezet om een referendum af te dwingen.
4. Hij heeft ook anderen opgeroepen een handtekening te zetten op www.sleepwet.nl.

Antwoorden werkblad 2

Fragment 1 (ong. 8 minuten)

1. Welke argumenten noemt Rob Bertholee vóór de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Aan het begin van het fragment:

-De wet draagt bij aan de veiligheid in Nederland.

(Hij geeft dit argument op een impliciete manier: hij zou het onverstandig vinden als de wet niet wordt aangenomen; vervolgens zegt hij dat hij veiligheid belangrijker vindt dan privacy.)

Aan het eind van het fragment:

-In de nieuwe wet zijn juist extra waarborgen opgenomen tegen misbruik (o.a. doordat rechterlijke uitspraken van de afgelopen 10 jaar, o.a. over bronnenonderzoek bij journalisten, in de wet zijn verwerkt.)

2. Waarom is de minister van Binnenlandse Zaken, Kajsa Ollongren, vóór de nieuwe wet?

Ze gaat er vanuit dat er landen zijn, zoals Rusland, die geïnteresseerd zijn in gegevens van Nederland. Ze vindt dat we ons daartegen moeten wapenen.

3. Wat geeft Rob Bertholee als antwoord op de vraag of de wet wel effectief is?

Hij geeft aan dat de kans dat iemand die zelf geen verdachte is, op een andere manier toch opduikt in de informatieverzameling van de AIVD, astronomisch klein is.

Fragment 2 (ong. 5 minuten)

4. Geeft Rob Bertholee jou het vertrouwen dat er zorgvuldig met (nieuwe) bevoegdheden en informatie omgegaan wordt door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten AIVD? Leg uit.

Eigen antwoord.

Antwoorden werkblad 3

1. Waarom denk je dat Rob Bertholee begin 2018 te gast was bij College Tour?

Het referendum is op 21 maart 2018. Het lijkt erop dat veel stemgerechtigden, zeker jongeren, tegen de wet zijn. Mogelijk wilde Rob Bertholee dit media-moment gebruiken om uit te leggen aan een groot, jong publiek (in de zaal en kijkers thuis) waarom de wet belangrijk is voor (de veiligheid in) Nederland.

2. Twee waarden botsen met elkaar bij deze nieuwe wet. Welke twee waarden zijn dat? Welke waarde vindt Arjen Lubach heel belangrijk? En op welke waarde legt Rob Bertholee de nadruk?

Het waarden veiligheid en privacy botsen met elkaar. Arjen Lubach legt de nadruk op privacy. Rob Bertholee legt de nadruk op veiligheid.

3. Zie jij zelf meer voor- of nadelen van nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten? Let uit waarom.

Eigen antwoord.

4. Ben je van mening veranderd na het zien van de fragmenten? Zo ja: op welk moment of op welke momenten?

Eigen antwoord.